

Casus; Middachten, een eeuwenoud landgoed in bedrijf

Age Fennema

Middachten bestaat als landgoed ruim 800 jaar, is ca 1000 ha groot en is altijd beheerd en bewoond door de familiegeslachten Middachten, Van Reede en Bentinck, die het bezit door vererving telkens hebben overgedragen aan een nieuwe generatie. Nog altijd is het landgoed in eigendom van de familie Zu Ortenburg Bentinck, en dat geeft Middachten haar eigen gezicht.

Het ligt aan de Zuidelijke Veluwezoom, tussen Arnhem en Dieren, op de overgang van de Veluwe naar de IJssel (fig. 1). Door deze ligging kent het een grote diversiteit aan landschappen met de daarvoor kenmerkende ecologische en cultuurhistorische waarden. Zo is er het voor Nederland bijzondere hoogteverschil van 62 meter. In de bronbossen Fasantenbos, Kooibos en Elst zorgt het opborrelende kalkrijke kwelwater van de Veluwe voor een bijzonder milieu, waar zeldzame flora, zoals Ranke sleutelbloem (*Primula elatior*), Knikkend nagelkruid (*Geum rivale*) en Paarbladig goudveil (*Chrysosplenium oppositifolium*) en fauna (o.a. Ringslang (*Natrix natrix*), IJsvogel (*Alcedo atthis*)) hun habitat vinden (foto 1).

Balans tussen cultuur en natuur

De buitenplaats als kern van het landgoed is nog altijd in tact. Naast het huis bestaat dit uit bijgebouwen, park en een omvangrijke, intensief beheerde tuin, inventaris en archieven. Dat is bijzonder, maar ook zeer kostbaar. Het omliggende landgoed is van groot belang om die kern in stand te houden. Traditionele inkom-

sten uit bos- en landbouw voldoen niet. Ondergetekende werkt in nauwe samenspraak met de familie en adviseurs aan nieuwe en aanvullende financiële dragers, zonder het belang van natuur, land- en bosbouw uit het oog te verliezen. Hierbij wordt steeds weer gezocht naar een evenwicht tussen ecologie, cultuurhistorie, landschap en economie. Een eenzijdige keuze voor één van deze factoren doet geen recht aan wat Middachten maakt tot wat het is: balans tussen cultuur en natuur. Een aspect wat daarbij komt kijken is eigenheid: doe geen dingen die niet bij je passen, blijf je zelf. De eigenaar wil het 800 jaar oude landgoed duurzaam in stand houden en gezond overdragen aan de volgende generatie. Op dit moment wordt samen met overheden, waterschap en pachters gewerkt aan een inrichtingsplan voor de broekgronden rondom de bronbossen. Het doel is verdroging van de bronbossen te stoppen en beken te laten hermeanderen. Voor Middachten is het belangrijk dat de landbouwgronden als oude cultuurgronden in stand blijven, waar een aangepast landbouwkundig beheer plaatsvindt. Dit plan is een mooi voorbeeld van de zoektocht naar een balans tussen natuur en cultuur, tussen kosten en baten.

Oude gebruiken, nieuw leven

Recreatie is in de loop der jaren een volwaardig onderdeel geworden van het bedrijf Middachten. De voormalige knechtenkamers boven de stallen hebben een nieuwe functie. Gasten worden hier ontvangen voor bed & breakfast. Deze invulling is geen grote financiële drager, maar de kamers worden weer gebruikt en onderhouden.

Kasteel en bijgebouwen kunnen worden gebruikt voor zakelijke diners, huwelijksluitingen of een receptie. Middachten richt zich op exclusiviteit. De ontvangsten die hier nu op commerciële basis plaatsvinden, passen heel goed in de ontvangstraditie van eeu-

0 1 km

Fig. 1. Landgoed Middachten.

Foto 1. Bronbossen van Middachten (foto: Henri Kleijer).

wen. Het meubilair mag dan ook gewoon worden gebruikt; het kasteel is immers geen museum. Een gastheer, die de mores van Middachten goed kent, begeleidt deze activiteiten en waakt over het kwetsbare interieur. Bij bijzondere gelegenheden waarbij de familie aanwezig is, lopen bedienden in livrei van Middachten en wordt het servies gebruikt. Bijkomend voordeel is dat oude gebruiken daardoor levend blijven.

De traditionele kerstopenstelling en het meer recente hippische concours Outdoor Gelderland (in combinatie met Kasteelfair Middachten) zijn belangrijke jaarlijkse evenementen op Middachten (foto 2). Deze evenementen zijn financiële dragers, maar passen prima in de traditie van Middachten. Kerst was hier altijd al een bijzonder feest; de stalhouderij van Middachten behoorde in begin 20ste eeuw tot de grootste van Nederland. Om de eigenheid te bewaren is Middachten bij beide evenementen zeer nauw betrokken: Middachten geeft deze niet zomaar uit handen aan een exploitant. Deze evenementen trekken in enkele dagen tijd duizenden bezoekers naar het landgoed. Het is belangrijk deze bezoekersstroom goed te geleiden en het parkeren en de toegang strak te regelen. Het voordeel is dat deze bezoekers worden verwacht en dat er daarom veel toezicht aanwezig is. Bovendien worden de evenementen in de directe omgeving van het kasteel gehouden, zodat de kwetsbare natuurgebieden worden ontzien.

Naast deze betaalde recreatie ontvangt Middachten jaarlijks duizenden bezoekers op de opengestelde paden. Deze vorm van recreatie is het lastigst te begeleiden: bezoekers komen verspreid over de dagen en het terrein. Vooral op drukke zon- en feestdagen is het belangrijk om toezicht in het veld te hebben. Dit kost de eigenaar veel geld. Gelukkig houden de meeste bezoekers zich

goed aan de regels, maar verschillende keren per jaar zorgen loslopende honden voor verstoring van herten en reeën. Soms zorgen wildspotters voor overlast, omdat zij in groot aantal vroeg in de ochtend in het bos wandelen. Als de uiterwaarden onder water lopen, is er dag en nacht toezicht nodig. In deze periode zijn dieren zeer gevoelig voor verstoring. Helaas begrijpt lang niet elke wandelaar dat. De kwetsbare bronbossen zijn afgesloten en alleen via een rondgang te bewonderen. Hier lijken vooral biologen helaas moeite te hebben om borden te lezen..

Instandhouding Landgoed

Al deze recreatievormen dragen samen hun steentje bij aan de instandhouding van Middachten. Hierdoor kan toezicht en onderhoud aan het landgoed worden betaald. Voor dit soort activiteiten is echter veel mankracht nodig. Gelukkig zijn er bijna 100 vrijwilligers die helpen om het landgoed open te stellen. Zij zijn tevens de ambassadeurs van Middachten. En dat is een nog belangrijker doel van openstelling: draagvlak voor het behoud van dit soort bijzondere gebieden in Nederland. Door bezoekers een kijkje te gunnen in de bijzondere wereld van het landgoedleven, wordt enthousiasme gekweekt voor kwetsbaar cultuur- en natuurhistorisch erfgoed. Dit begint al vroeg; daarom is er samenwerking met zowel het primair als voortgezet onderwijs om educatieve programma's op Middachten te volgen. Middachten hoopt dat al deze inspanningen zullen bijdragen aan de overdracht van dit moois aan de volgende generatie.

Ing. A.T. Fennema
Rentmeester van Middachten
Landgoed Middachten 3, 6994 JC De Steeg
rentmeester@middachten.nl

Foto 2. Outdoor Gelderland (foto: Henri Kleijer).

